Floravaktarna i Skåne Rapporterar

Gatmålla i Skåne

Jan Thomas Johansson

Figur 1. Växtplats för gatmålla i Lund. Foto: J. T. Johansson.

Gatmålla *Chenopodiastrum murale* tillhör det nyligen beskrivna släktet *Chenopodiastrum* (Fuentes-Bazan m.fl. 2012), som består av fem arter. I Sverige representeras släktet även av lönnmålla *C. hybridum*. *Chenopodiastrum* skiljer sig från *Chenopodium* genom att blåshåren mestadels faller av tidigt, medan de sitter kvar livet ut hos *Chenopodium*. Blåshåren utgör det vita ”mjölet” på bladen och andra delar av mållan. Vuxna individ av *Chenopodiastrum* är alltså mindre ”mjöliga” på bladundersidorna än fullvuxna exemplar av *Chenopodium*. Hyllebladen hos *C. murale* brukar också sitta fastare kring fröna än hos *Chenopodium*. Gatmållan har hela men oftast grovsågade eller grovtandade och mörkgröna till olivgröna rombiska blad. Den kan ibland vara ytligt lik den mångformiga svinmållan *Chenopodium album*, men denna har vanligtvis mycket mjöligare och mera grågröna blad och blomställningar. Skillnaderna mellan släktena ligger dock främst på DNA-nivå.

Utbredning

Artens naturliga utbredning omfattar större delen av Europa, västra Asien och Nordafrika, men har spridits av människan över stora delar av världen. I Sverige är den tillfälligt funnen ända uppe i Norrbotten, men de flesta förekomsterna har funnits längs Västkusten och i västra och södra Skåne. Den är något vanligare i Danmark och även känd som tillfällig i Norge och Finland. Numera har den en bofast förekomst i Skåne (Lund), en i Västergötland (Hällekis i Medelplana socken på Kinnekulle) och en i Stockholms län (Skogskyrkogården).

Gatmålla *Chenopodiastrum murale*

Beskrivning. Gatmålla är en ettårig ört med kal upprätt stjälk som kan bli lite över en halv meter hög, men oftast mycket lägre. Bladen är mörkgröna och som unga glänsande på ovansidan och något ”mjöliga” (av ytterst små blåsliknande hår) på undersidan. Bladskivan är triangulär till rombisk och har relativt tätt skarpsågad kant och rundad eller killik bas. Gatmållan blommar i Sverige i juli till oktober (ibland senare). Blommorna är oansenliga, gröna och sitter i gyttringar i yviga klaselika ställningar. Hyllebladen är kölade. Fröna är svarta och har en vass kant och fingropig yta. Gatmålla liknar svinmålla (*Chenopodium album*), men denna har mattgröna till grågröna blad som är ”mjöliga” även på ovansidan och tätare ”mjöliga” på undersidan.

Utbredning. Gatmålla är numera mycket sällsynt i Sverige och förekommer enbart i de södra delarna, från Skåne till Bohuslän och Stockholmstrakten. Den kan påträffas på soptippar, komposthögar, tomtmark och i trädgårdar, men fanns förut även i och vid hamnar, bangårdar och på havsstränder. Första fynduppgift är från Lund och Landskrona i Skåne och publicerades 1744 (Leche).

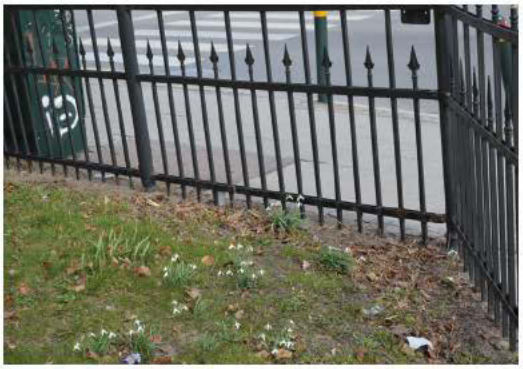
Etymologi. Artnamnet *murale* kommer av latinets *murus* (mur) och betyder ”växer på murar”.

Ur: Anderberg, A. & Anderberg, A.-L., 2007. Den virtuella floran. >http://linnaeus.nrm.se/flora/welcome.html<. Naturhistoriska Riksmuseet.

I Danmark anger Hartvig (2015) den från sju rutor, framför allt på Sjælland, men skriver att den förmodligen var allmän i Danmark under 1800-talet. I augusti 2014 observerade Finn Skovgaard, jag själv och ytterligare några personer ett rikt bestånd av gatmålla strax söder om hamnen på Saltholm.

Miljökrav

Gatmållan är ettårig och konkurrenssvag och har förekommit främst på ruderatmarker, komposthögar, i trädgårdsland och annan näringsrik och medelfuktig blottad mark. I Sydeuropa tycks den kunna gro och blomma närsomhelst under året så länge som det är tillräckligt fuktigt i marken, men i Sverige är blomningen koncentrerad till juli och fram till dess att frosten kommer. Att döma av dess tidigare utbredning i Skandinavien verkar den inte vara kalkbunden, men däremot starkt gynnad av ett milt kustklimat. På dess bofasta lokal i Lund gror den oftast sent på sommaren och blommar så länge som det är frostfritt.

Figur 2. Växtplats för gatmålla i Lund.
Foto: J. T. Johansson.

Förekomst i Skåne

När jag flyttade till Lund 1973 fanns gatmålla på flera platser i stadens centrum, på bakgårdar och i trädgårdsland. Dessutom kunde man under första hälften av 1970-talet hitta bestånd av den på kraftigt gödslad mark intill strandnära gårdar i exempelvis Gessie och Vellinge och på soptippar, komposthögar och trädgårdar i Landskronatrakten och Höganäsområdet. Under de närmast följande åren försvann den dock från den ena lokalen efter den andra och redan i början av 1980-talet betraktades den som en mycket sällsynt art i Skåne.

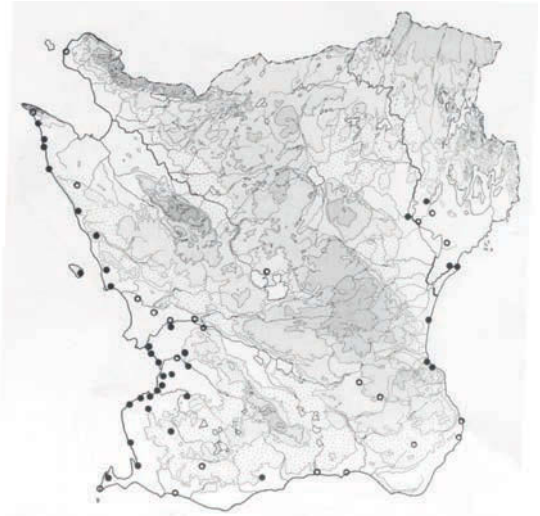
Den enda plats där den har lyckats hålla sig kvar genom alla år är i Lund, i nordvästra hörnet av korsningen utanför Norrtull strax väster om Allhelgonakyrkan. Där har den årligen fört en idog kamp mot Gatukontorets ogräsbekämpning. När jag först såg den här 1973, var den ymnig på en sträcka av ungefär 30 meter på gränsen mellan trottoaren och gårdsplanen och man kunde också hitta spridda exemplar inne på gården. Efter några år tycks den ha försvunnit helt i den västra delen av denna förekomst och koncentrerats till jordblottor intill husväggen och i anslutning till staketet ut mot trottoaren. Vissa år kunde man bara återfinna enstaka individ. När

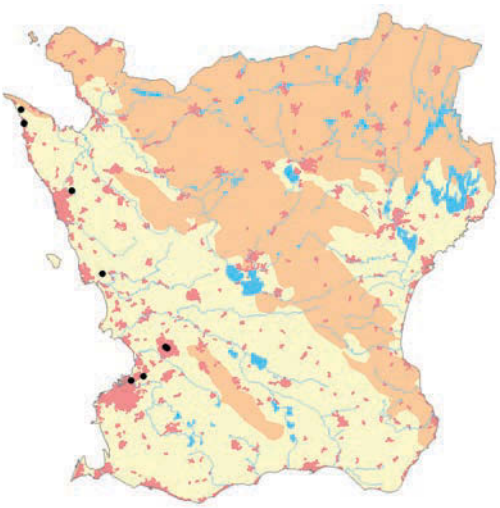
Figur 3. Gatmålla *Chenopodiastrum murale*. Lund. Foto: J. T. Johansson.

Mikael Wigforss och jag i början av 1980-talet bildade ”Floravårdsgruppen” inom Lunds Botaniska Förening (en föregångare till senare tiders Floraväktarverksamheten) förhandlade vi med de ständigt skiftande fastighetsägarna och skötselansvariga på hörntomten. Resultaten var i slutänden sällan positiva, troligtvis eftersom vår information ”stannade på halva vägen” och inte fördes vidare till de personer som utförde själva ogräsbekämpningen. Att gatmållan likväl har lyckats överleva på platsen måste nog tillskrivas dess rikliga fröproduktion, frönas grobarhet och artens förmåga att ”komma igen” mot slutet av hösten.

Gatmållan är dokumenterad i litteraturen från Skåne ända sedan 1744, då den angavs av Leche (1744a) från Lund och Landskrona: ”*Crescit Lundini, it. ad parietes in foro Landscronæ*“ [“Växer i Lund, dessutom i kanterna av torget i Landskrona“] respektive ”Växer jämte väggar och planck i Lund och Landscrona” (Leche 1744b). Linnæus (1745, 1755) refererade till samma lokaler: ”Lundini *frequentissimum*, *inque plateis* Landscronæ” [”mycket allmän i Lund, och på gator i Landskrona”]. Under sin resa i Skåne 1822 beledsagades Göran Wahlenberg av Elias Fries och i Lund, Kävlinge och Helsingborg observerade de gatmålla: “Sedan följde

Karta 1. Gatmålla *Chenopodiastrum murale* i Skåne enligt Weimarck & Weimarck (1985).

Karta 2. Gatmålla *Chenopodiastrum murale* i Skåne enligt Tyler m.fl. (2007).

han med oss ut och visade *Chenopodium murale*, som börjar blifva rar" … "Onsdagen d. 17 Julii på eftermidddagen gick jag med adjuncten Fries till Värpinge och såg der mycket af *Chenopodium murale*" … "I den vesterska delen af Käflingeby syntes nog af *Chenopodium murale*" … "Vid ingåendet i staden [Helsingborg från norr] sågs *Chenopodium murale* nog" (Gertz 1942). Wahlenberg noterade också en trolig *C. murale* i Ystad. John Erhard Areschoug (1831) skrev om gatmålla i sin Simrishamnsflora: "*In plateis, cultis etc., ad Hammenhög, rarius.*" ["På gator, i odlingar etc. vid Hammenhög, ganska sällsynt."]. Wahlenberg (1824, 1831) sammanfattade förekomsterna i Skåne sålunda: "Scaniæ magis occidentalis inde ab Ystad præcipue inter Lund, Varpinge et Landskrona, immo ad Helsingborg usque frequentissimum" ["i Skåne mera i väster och därifrån till Ystad särskilt mellan Lund, Värpinge och Landskrona, även mot Helsingborg alltjämt mycket riklig"]. Hartman (1832, 1838, 1843) omnämnde gatmålla från Lund, Ystad och Malmö och i senare upplagor från Ystad till Höganäs (Hartman 1849, 1854, 1858, 1861, 1864, 1870). I Fries' Skåneflora (Fries 1835) kan man läsa följande: "*Ad urbes et pagos campestres per omnem planitiem australem (copiose ad Trelleborg), Malmogiensem, Lundensem et per Kjeflinge, W. Karaby abit in Landskronensem*" ["I städer och landsbyar över hela södra slätten (riklig vid Trelleborg), Malmö, Lund och kring Kävlinge, V. Karaby mot Landskrona"]. Lilja (1838) angav den från "Gator i städer och byar, helst på lerjord, t. ex. Krapperups ladugård, Landskrona (Leche), V. Karaby, Keflinge, L. Harie, Håstad, Lund, Malmö, Limhamn, Trelleborg, Ystad, Hammenhög etc. allt i ymnighet". Gosselman (1851) omtalade gatmållan från Ystad, "På flera ställen i staden", Gyllenstjerna (1851) noterade den första gången från Kullaberg och Scheutz (1857) från Fru Alstad på Söderslätt. Areschoug (1866) skrev så här om gatmålla: "*Förek*. här och der på odlade ställen, gator, i trädgårdar o. s. v. i vestra och södra delen, t. ex. vid *Torekow* (H:r C. Roth), *Kullen*, *Landskrona*, *V. Karaby*, *Keflinge*, *L. Harrie*, *Håstad*, *Lund*, *Malmö*, *Limhamn*, *Trelleborg*, *Ystad*, *Hammenhög* m. fl. st.". Lilja (1870) summerade den skånska utbredningen för gatmålla på följande vis: "Gator, här och der, Torekow, Krapperup, Landskrona, W. Karaby, Keflinge, L. Harie, Håstad, Lund, Alnarp, Malmö, Limhamn, Trelleborg, Ystad, Hammenhög.". Lagerheim (1880) rapporterade den från Råå och i andra upplagan av Areschougs Skåne-flora (1881) finns följande betraktelse: "*Förek*. här och der på odlade ställen, gator, i gamla trädgårdar, på hafsstränder o. s. v. i synnerhet i

vestra och södra delen, t. ex. vid *Torekow*, *Kullen*, *Råå* (Stud. G. Lagerheim), *Landskrona*, *V. Karaby*, *Keflinge*, *Håstad*, *L. Harrie*, utmed hafskusten mellan *Löddeström* och *Lomma* (Kand. Hj.Nilsson), *Lund*, *Malmö*, *Limhamn*, *Trelleborg*, *Ystad* m. fl. st.; i östra delen mera sällsynt, t. ex. *Hammenhög*, *Cimbrishamn*, *Nosaby* (Prov. J. Persson)".

Påhlman (1912) rapporterade gatmållan från ön Ven "Vid gårdar i Södra Tuna", Lange (1927) angav att han inte hade lyckats återfinna arten i Kristianstadstrakten, Sylvén (1931) noterade den från Arlöv och Gunnarsson (1932) från "Stora Hammar vid Kungstorpsgården". Carl Blom (1933) skrev om arten som bl.a. adventiv i "Lackalänga: Furulund i hönsgård 1921; Lomma enstaka ex. 1912-25, 1927, 1931-32; Malmö R [området kring renhållningsverket] 1920, G [den stora utfyllningen nära gödningsfabriken] 1922, 1927" samt "Lackalänga 1931-32". Vidare rapporterade Blom den från "Malmö T [Turbinområdet, beläget mellan Ribersborg och turbinen] 1920; Lund: Värpinge 1921" (under namnet *C. murale* f. *paucidentatum* Beck" samt "Malmö T 1918" (under namnet *C. murale* f. *rubescens* Corb.). Blomqvist (1934) skrev om gatmållan "Ej närmare känd. Krapperup enl. dr. Lindell", medan Helge Rickman (1939) rapporterade den "Vid Strandbaden och Krapperup". Arvid Nilsson (1952) skrev utförligt om gatmållan som tillfälligt införd i Landskronatrakten: "*Chenopodium murale* L. förekommer ofta i enstaka ex. som ogräs i vissa ettåriga prydnadsväxter på försöksfälten vid Weibullsholm." … "Stationär förekomst av *C. murale* är däremot icke känd i Landskronatrakten. Jag har velat meddela detta därför, att många tillfälliga fynd av arten kan förklaras genom föroreningar i dessa eller andra i Syd- eller Mellaneuropa fröodlade växtslag. På ön Ven har jag vid två olika tillfällen observerat enstaka ex. av arten, förekomster som utan tvivel ha sådan härstamning. Närmaste av förf. kända, något så när stationära förekomst av *C. murale* är i Hugo Håkanssons Handelsträdgård, Borgeby, dit växten i sen tid inkommit som förorening i köksväxtfrö av utländsk odling."

Enligt Helge Rickman (1957) var gatmållan "relativt vanlig å strandområdet s. Strandbaden", en uppgift som är särskilt intressant med tanke på att arten anträffades i Strandbaden

Tabell 1. Antal exemplar på tre lokaler för gatmålla i Skåne 1973–2015. Dessutom har gatmålla noterats på 13 tillsynes tillfälliga lokaler efter 1970. 5 av dessa lokaler besöktes med negativt reslutat 2015. Förekomsterna i Lunds Botaniska Trädgård (nordvästra och sydöstra delen) härstammar med allra största sannolikhet från odlingen av arten i växthusen nära Agardhianum under andra hälften av 1990-talet. Denna odling härrör i sin tur från ett troligtvis spontant exemplar som växte i rabatt intill Agardhianum 1994 och "räddades" undan ogräsbekämpning genom att föras in i odling. Strax efter mitten av 1990-talet spred sig gatmållan från denna odling och förekom under många år såväl inne i växthusen som utanför på olika ställen i trädgården. Uppgifter från Virtuella Herbariet, Artportalen och Göran Mattiassons inventeringslistor har använts för Tabell 1.

Lokal	1973–1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Lund, V om Allhelgonakyrkan	*	*	5	6	10	*		3	3	0	0	1	
Brunnby, Strandbadens handelträdgård							40	100	100				
Lund, Botaniska Trädgården				1		talrik		52				0	
	2004	**2005**	**2006**	**2007**	**2008**	**2009**	**2010**	**2011**	**2012**	**2013**	**2014**	**2015**	
Lund, V om Allhelgonakyrkan	*	6	1	3	2	3	*	3	24	22	10	34	
Brunnby, Strandbadens handelträdgård							0					0	
Lund, Botaniska Trädgården						*			1		*	0	

Figur 4. Gatmålla *Chenopodiastrum murale*. Lund. Foto: J. T. Johansson.

(Väsby socken) så sent som i slutet av 1990-talet (Tabell 1). Sven Asker, som inventerade Malmöområdet inför Weimarcks Skåne-flora, angav gatmålla från ”Rådmansgatan, några små ex. 1957” (Asker 1959). Arvid Nilsson (1963) beskriver dess förekomst på Ven sålunda: ”Endast sedd vid Haken samt i och i närheten av Bäckviken; sällan i mängd”. Henning Weimarck sammanfattade den då kända skånska utbredningen: ”Havsstränder, odlad mark, ruderatmark; täml. sälls. i kalktrakter, saknas i urbergsbygder” (Weimarck 1963). Hylmö (1965) kompletterade dessa uppgifter med: ”Malmö, Sjölunda 1936. Lackalänga, ullruderat 1953”. På utbredningskartan i Weimarck & Weimarck (1985) finns ett stort antal prickar längs västra kusten från Falsterbo i söder till Mölle i norr och dessutom ett antal prickar i trakterna kring Kävlinge och Lund samt innanför Hanöbukten och vid Kristianstad. Gatmållan var ganska vanlig i västra Skåne fram till ett stycke in på 1900-talet. Därefter försvann den från nästan samtliga lokaler. Eftersom till synes lämpliga ståndorter fortfarande förekommer i överflöd, framstår denna kraftiga minskning som svårförklarlig. Senare decenniers skånska provinsfloror ger mestadels negativa besked om gatmållans förekomst i landskapet. Kraft (1982) noterade sålunda i sin Kullabergsflora: ”Mölle 1903 (E. Lyttkens i LD). Strandbaden och Krapperup (H. Rickman 1939). Ej återfunnen.” I floran över sydvästligaste Skåne (Kraft 1987) skrev han följande: ”Falsterbo vid fyren 1867 (O. Hammarström). Skanör: flera insamlingar 1905-47 (LD). St. Hammar: Kungstorp 1923-38 (LD, Gunnarsson 1932). Vellinge: Bernstorp 1887 (A. & A. Roth i LD) och 1935 (G.Norrman i LD). Gässie: tomt nära stranden 1941 (T. Brandt i LD). Ej återfunnen.” I Landskronafloran (Kraft 1996) tar han bara upp en lokal: ”Förekom rikligt under åren 1989–1994 vid det nedlagda trädgårdsmästeriet Solbacken (Nya Infartsgatan) men eljest icke återfunnen.” I sin flora över Bjärehalvön angav Gustafsson (1996): ”Torekov till 1922 (N. Lilja, H. Nilsson, LD). *Ej återfunnen*.” I den senaste stora Skånefloran summerade Tyler m.fl. (2007) inventeringsresultatet för gatmålla: ”8 lokaler i 7 rutor” … ”totalt uppgiven från ca 90 lokaler och fram till mitten av 1900-talet samtidigt känd från flera tiotals lokaler i både de västra och de östra kusttrakterna men därefter hastigt minskande och inskränkt till alltmer artificiella miljöer”.

Under första hälften av 1990-talet förekom gatmållan på flera platser i Lund: förutom vid Allhelgonakyrkan bl.a. på en bakgård vid Sölvegatan samt i Lunds Botaniska trädgård. Under inventeringen av Skånes flora har den också anträffats i några privata trädgårdar (Krapperup i Brunnby, handelsträdgårdar i Landskrona och Strandbaden nära Höganäs), på soptippar i Sjölunda, Landskrona och Kropp (Filbornatippen), på ruderatmark i Malmö, Burlöv och Kyrkheddinge samt i grönsaksland i Tvedöra nära Torna-Hällestad. Det har dock i samtliga fall rört sig om tillfälliga förekomster. Exemplar som är observerade i Botaniska trädgården efter 1994 har med stor sannolikhet varit förvildade från den odling av gatmålla som fanns under flera år i växthus i nordvästra delen av trädgården. Denna odling härrör i sin tur från ett troligtvis spontant exemplar som växte i en rabatt intill Agardhianum 1994 och ”räddades” undan ogräsbekämpning genom att föras in i odling. Gatmållan spred sig snart från denna odling och förekom under många år såväl inne i växthusen som utanför på olika ställen i trädgården. År 1992 rapporterades den av Arne Emanuelsson från såväl ”Asmundtorp, Solbackens handelsträdgård 1,6 km NV Tofta kyrka” som från ”barlagd mark efter ’Solbadens’ handelsträdgård, Eriksgatan 163” i Landskrona. Handelsträdgården ”Solbackens Blommor” ligger på Föreningsgatan 30, en adress som är belägen mycket nära Eriksgatan 163. Sannolikt rör det sig om ett skrivfel; någon ”Solbadens” handelsträdgård har jag inte lyckats hitta.

Varför har samtliga skånska förekomster under de senaste decennierna utom den vid Allhelgonakyrkan i Lund varit tillfälliga? En förklaring kan vara att ägarna till handelsträdgårdarna lyckades utrota arten, eftersom den ansågs som ett ovälkommet ogräs. På soptipparna och andra ruderatmarker i tätorter försvann den tillsammans med andra tillfälliga arter, eftersom dessa marker ständigt omvandlas. En annan möjlighet är att populationen i Lund är bättre anpassad till ett något hårdare klimat och därför lättare kan överleva tillfällig frost. De exemplar och populationer som har förekommit på soptippar, komposthögar och i handelsträdgårdar i modern tid härstammar antagligen från Väst- eller Sydeuropa och kanske är dessa provenienser känsligare för frost.

Sammanfattning

Sammanfattningsvis kan sägas att efter att ha varit en relativt vittutbredd art i tätorter, byar och gårdsmiljöer, där den var bofast, minskade gatmållan kraftigt under tidigt 1900-tal och övergick till att finnas nästan uteslutande i handelsträdgårdar och på soptippar och liknande ruderatmarker, sannolikt bara som tillfälligt införd. Den enda återstående bofasta förekomsten i Skåne är belägen mittemot Allhelgonakyrkan i Lund. Gatmållan är rödlistad som starkt hotad i Sverige (Gärdenfors 2015) och fridlyst. Den finns sedan länge i odling hos flera amatörbotaniker. Fridlysning av gatmållan tycks inte underlätta dess fortlevnad i Lund. Kanske hade det hjälpt med en tydlig markering av dess enda skånska lokal, som också är en av de tre enda bofasta förekomsterna i Sverige under senare år. En skylt fastsatt på staketet och med tydlig bild och uppgifter om arten och att den är fridlyst hade möjligen kunnat förhindra den årliga bortrensningen av i stort sett samtliga exemplar av gatmålla.

Tack

Jag vill rikta ett stort tack till Göran Mattiasson, som har ställt sitt inventeringsmaterial från den mångåriga lokalen i Lund till mitt förfogande. Även Rune Svensson ska ha en eloge för att han har bidragit med fynduppgifter och synpunkter på manuskriptet. Jag vill också tacka Per Lassen för hjälp med översättningen av några svårtydda latinska formuleringar.

Litteratur

Areschoug, F. W. C. 1866. *Skånes Flora, innefattande de fanerogama och ormbunkartade växterna*. Lund.

- 1881. *Skånes Flora, innefattande de fanerogama och ormbunkartade växterna*. Andra uppl. Lund.

Areschoug, J. E. 1831. *Stirpes in Regione Cimbritshamnensi sponte crescentes, Quarum Enumerationem*. Pars I. Dissertation. Londini Gothorum.

Asker, S. 1959. Flora och vegetation i Malmö. *Botaniska Notiser* 112: 257–284.

Blom, C. 1933. Bidrag till Skånes adventiv- och ruderatflora. *Botaniska Notiser* 1933: 355–366.

Blomqvist, T. 1934. Kullabergs fanerogamarter. *Skånes Natur Årsskrift* 1934: 40–59.

Fries, E. M. 1835. *Corpus florarum provincialium Sueciæ. I. Floram Scanicam scripsit*. Upsaliæ.

Fuentes-Bazan, S., Uotila, P., Borsch, T. 2012. A novel phylogeny-based generic classification for *Chenopodium* sensu lato, and a tribal rearrangement of Chenopodioideae (Chenopodiaceae). *Willdenowia* 42: 5–24.

Gertz, O. 1942. Bidrag till Skånes Flora. 11. Göran Wahlenbergs botaniska anteckningar under resan i Skåne 1822. *Botaniska Notiser* 1942: 113–152.

Gosselman, C. A. 1851. *Stirpes rariores Territorii Ystadiensis*. Akademisk Afhandling. Lund.

Gunnarsson, J. G. 1932. *Vellingeortens flora*. Malmö.

Gustafsson, M. 1996. *Kulturlandskap och Flora på Bjärehalvön*. Lund.

Gyllenstjerna, N. C. 1851. Förteckning på de Phanerogama växter, Ormbunkar och Mossor, hvilka blifvit iakttagne på och omkring Kullaberg i nordvestra Skåne. *Botaniska Notiser* 1851: 70–84.

Gärdenfors, U. (red.). 2015. *Rödlistade arter i Sverige 2015*. ArtDatabanken, SLU, Uppsala.

Hartman, C. J. 1832, 1838, 1843, 1849. *Handbok i Skandinaviens Flora, innefattande Sveriges och Norriges Vexter, till och med Mossorna*. Andra till femte uppl. Stockholm.

- 1854, 1858, 1861, 1864, 1870, 1879. *Handbok i Skandinaviens Flora, innefattande Sveriges och Norges Vexter, till och med Mossorna*. Sjette till elfte uppl. Stockholm.

Hartvig, P. 2015. *Atlas Flora Danica*. København.

Hylmö, B. 1965. Några skånska fynd av adventivväxter. *Botaniska Notiser* 118: 430–432.

Kraft, J. 1982. *Floran i Brunnby socken med Kullaberg*. Lund.

- 1987. *Falsterbohalvöns flora. Växterna vid kusten mellan Malmö och Trelleborg*. Lund.

- 1996. *Floran i Landskrona kommun*. Lund.

Lagerheim, G. 1880. Nya växtställen. *Botaniska Notiser* 1880: 13–15.

Lange, T. 1927. Några anteckningar rörande Kristianstadstraktens flora. *Svensk Bot. Tidskr*. 21: 33–44.

Leche, J. 1744a. *Disputatio medico-botanica exhibens Primitiæ Floræ Scanicæ*. Diss. Lund.

- 1744b. Förtekning öfver de raraste Växter i Skåne, Ingifven af J. Leche. *Svenska Vetenskaps-akademiens. Handlingar* 1744: 261–285.

Lilja, N. 1838. *Skånes Flora, innefattande Skånes fanerogamer och i ett bihang Skånes ormbunkar, de på* åkren *odlade vext- och sädesslagen och de i* öfriga *Sverige förekommande fanerogamer utom fjällvexterna, med karakterer, vextställen och nytta, jemte ett vextgeografiskt namnregister m. m*. Lund.

- 1870. *Skånes flora, innefattande Skånes vilda och odlade växter; en handbok för folkskolor, landtmän, trädgårdsodlare, apotekare och för den studerande ungdomen*. Stockholm.

Linnæus, C. 1745. *Flora Svecica*. Stockholmiæ.

- 1755. *Flora Svecica. Editio altera*. Stockholmiæ.

Nilsson, A. 1952. Anteckningar om Landskronatraktens flora. II. *Botaniska Notiser* 111: 81–96.

- 1963. *Hven. Vegetation och flora*. Skrifter utgivna av Landskronatraktens Natur IV. Malmö.

Påhlman, G. 1912. Förteckning öfver ön Hvens fanerogamer och kärlkryptogamer. *Botaniska Notiser* 1912: 161–182.

Rickman, H. 1939. Till Kullabergsområdets fanerogamflora. *Skånes Natur Årsskrift* 1939: 55–58.

- 1957. Tillägg till ”Kullabergsområdets fanerogamflora”. *Skånes Natur Årsskrift* 1957: 79–80.

Scheutz, N. J. 1857. Anteckningar öfver en resa i Skåne sommaren 1857. *Botaniska Notiser* 1857: 129–133.

Sylvén, N. 1931. Bidrag till Skånes flora. 2. Nya fyndlokaler för adventivarter inom Skånefloran. *Botaniska Notiser* 1931: 207–212.

Tyler, T. m.fl. (red.). 2007. *Floran i Skåne. Arterna och deras utbredning*. Lund.

Wahlenberg, G. 1824. Flora Svecica. Pars Prior. Upsaliæ.

- 1831. Flora Svecica. Pars Prior. Editio altera. Upsaliæ.

Weimarck, H. 1963. *Skånes Flora*. Malmö.

Weimarck, G. & Weimarck, H. 1985. *Atlas över floran i Skåne*. Lund.